

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 637/2023-21

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Petra Straku a Martina Vernarského (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľov 1/ [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], 2/ [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], 3/ [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], 4/ [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] a 5/ [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] proti postupu Slovenskej republiky, postupu Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky, postupu Úradu vlády Slovenskej republiky, postupu Generálneho riaditeľstva Zboru väzenskej a justičnej stráže, postupu Ústavu na výkon trestu odňatia slobody a Ústavu na výkon väzby Leopoldov, postupu Ústavu na výkon trestu odňatia slobody a Ústavu na výkon väzby Ilava a rozhodnutiu Ústavu na výkon trestu odňatia slobody a Ústavu na výkon väzby Ilava č. k. 1149251-6-DT z 8. júla 2022 v spojení s rozhodnutím Ústavu na výkon trestu odňatia slobody a Ústavu na výkon väzby Ilava o odvolaní sťažovateľa [REDACTED] [REDACTED] proti rozhodnutiu č. k. 1149251-6-DT z 15. augusta 2022 takto

rozhodol:

1. Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a**.
2. Žiadosti sťažovateľov o ustanovenie právneho zástupcu **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e:

I.

1. Sťažovatelia sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 3. októbra 2022 domáhajú vyslovenia porušenia práv zaručených čl. 3, čl. 6 ods. 1, 2 a 3 písm. c), čl. 7, čl. 8 ods. 1 a 2, čl. 13, čl. 17, čl. 18 a čl. 34 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a základného práva zaručeného čl. 47 ods. 1 Charty základných práv Európskej únie (ďalej len „charta“) postupmi Slovenskej republiky (ďalej len „SR“), Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky (ďalej len „ministerstvo spravodlivosti“), Úradu vlády Slovenskej republiky (ďalej len „úrad vlády“), Generálneho riaditeľstva Zboru väzenskej a justičnej stráže

(ďalej len „generálne riaditeľstvo zboru“), Ústavu na výkon trestu odňatia slobody a ústavu na výkon väzby Leopoldov (ďalej len „ústav Leopoldov“), Ústavu na výkon trestu odňatia slobody a ústavu na výkon väzby Ilava (ďalej len „ústav Ilava“) a rozhodnutím ústavu Ilava č. k. 1149251-6-DT z 8. júla 2022 (ďalej len „napadnuté rozhodnutie č. 1“) v spojení s rozhodnutím ústavu Ilava o odvolaní sťažovateľa 1 proti napadnutému rozhodnutiu č. 1 z 15. augusta 2022 (ďalej len „napadnuté rozhodnutie č. 2“, spolu aj „napadnuté rozhodnutia“). Navrhujú napadnuté rozhodnutia zrušiť, prikázať ústavu Leopoldov a ústavu Ilava zabezpečiť zlikvidovanie všetkých záznamov získaných z odpočúvania telefonických hovorov sťažovateľa 1 a sťažovateľa 2 vo všetkých formách, v ktorých sa nachádzajú, a priznať im primerané finančné zadostučinenie. Súčasne žiadajú o ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom.

II.

Skutkové východiská

2. Sťažovateľ 1 vykonáva doživotný trest odňatia slobody. Počas výkonu trestu v ústave Ilava bol rozhodnutím č. k. 1149251-6-DT zo 4. apríla 2022 (ďalej len „rozhodnutie zo 4. apríla 2022“) podľa § 40 písm. a) zákona č. 475/2005 Z. z. o výkone trestu odňatia slobody a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o výkone trestu odňatia slobody“) uznaný vinným z disciplinárneho previnenia nadväzovania kontaktov s inými osobami v rozpore so zákonom o výkone trestu odňatia slobody alebo pokynom vydaným na základe tohto zákona na tom skutkovom základe, že 21. júla 2021 podal žiadosť o umožnenie používať telefónne zariadenie identifikované v tomto rozhodnutí, pričom lustráciou bolo zistené, že sťažovateľom 1 zaevidované telefónne číslo, ktoré dal evidovať na sťažovateľku 3, bolo evidované na obchodnú spoločnosť špecifikovanú v tomto rozhodnutí. Za to bol sťažovateľovi 1 podľa § 52 ods. 3 písm. c) zákona o výkone trestu odňatia slobody uložený disciplinárny trest zákazu dvoch nákupov potravín. Na odvolanie sťažovateľa 1 bolo rozhodnutie zo 4. apríla 2022 odvolacím orgánom podľa § 97j ods. 7 písm. a) zákona o výkone trestu odňatia slobody (vedúci oddelenia výkonu trestu) zrušené, pričom tento orgán vec s poukazom na § 97j ods. 9 písm. c) zákona o výkone trestu odňatia slobody vrátil oprávnenému orgánu, ktorý toto rozhodnutie vydal (pedagóg), na nové prejednanie a rozhodnutie.

3. Napadnutým rozhodnutím č. 1 bol sťažovateľ 1 podľa § 40 písm. a) zákona o výkone trestu odňatia slobody opätovne uznaný vinným z disciplinárneho previnenia nadväzovania kontaktov s inými osobami v rozpore so zákonom o výkone trestu odňatia slobody alebo pokynom vydaným na základe tohto zákona na tom skutkovom základe, že v priebehu marca 2022 telefonoval na telefónne číslo sťažovateľky 3, ktorá je jeho družkou, s ktorou aj krátko telefonoval, pričom následne sa do telefonickej komunikácie pripojila iná (nepovolená) osoba (sťažovateľ 2), s ktorou následne sťažovateľ 1 po väčšinu času trvania telefonických hovorov, ktoré sa opakovali viackrát, telefonoval sám. Za to bol sťažovateľovi 1 podľa § 52 ods. 3 písm. c) zákona o výkone trestu odňatia slobody uložený disciplinárny trest zákazu dvoch nákupov potravín. Proti tomuto rozhodnutiu podal sťažovateľ 1 odvolanie, ktoré odvolací orgán podľa § 97j ods. 7 písm. a) zákona o výkone trestu odňatia slobody (vedúci oddelenia výkonu trestu) napadnutým rozhodnutím č. 2 s poukazom na § 97j ods. 9 písm. b) zákona o výkone trestu odňatia slobody zamietol a napadnuté rozhodnutie č. 1 potvrdil.

III.

Argumentácia sťažovateľov

4. Vo výkone trestu odňatia slobody vyhľadali sťažovateľa 1 (16. marca 2022) a sťažovateľa 2 (18. marca 2022) vyšetrovateľ Policajného zboru (ďalej len „vyšetrovateľ“) a vyvíjal na nich nátlak, aby vzali späť sťažnosti, ktoré podali na Európsky súd pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“), a aby ďalšie sťažnosti na ESLP nepodávali. Príslušníci Policajného zboru vyhľadali aj sťažovateľa 5, ktorý je otcom sťažovateľa 1 a sťažovateľa 2, na ten účel, aby synom dohovoriť, aby upustili od svojich právnych aktivít realizovaných vo vzťahu k ESLP, pretože si svojím konaním môžu uškodiť. Konkrétne prejavy naplňovania nátlaku vyšetrovateľa vidí sťažovateľ 1 v spísaní oznámenia o disciplinárnom previnení (22. marca 2022), ktorého sa mal sťažovateľ 1 dopustiť 17. marca 2022, teda jeden deň potom, čo ho vyhľadali vyšetrovateľ, v následnom začatí (23. marca 2022) a vykonaní disciplinárneho konania, v ktorom bolo vydané rozhodnutie zo 4. apríla 2022, ako aj v nadväzujúcich procesných postupoch a rozhodnutiach (body 2 a 3 tohto uznesenia).

5. Zásah do práva sťažovateľa 1 zaručeného čl. 3 dohovoru nastal uložením disciplinárneho trestu zákazu dvoch nákupov potravín. Sťažovateľ 1 vyjadruje nespokojnosť s množstvom, kvalitou a spôsobom servírovania jedál vo výkone trestu odňatia slobody, ktoré takmer nekonzumuje. V tomto dôsledku je odkázaný na nákup potravín vo väzenskom bufete, pričom uložený disciplinárny trest má nepriaznivý vplyv na jeho telesnú hmotnosť. Keďže väzenské orgány disponujú vedomosťou o tejto skutočnosti, disciplinárny trest tohto druhu mu bol uložený zámerne, a to na účel zlomenia jeho psychického a fyzického odporu s cieľom primäť ho k tomu, aby so sťažovateľom 2 vzali späť sťažnosti, ktoré podali na ESLP, a aby ďalšie sťažnosti na ESLP nepodávali.

6. Právo sťažovateľa 1 garantované čl. 3 dohovoru bolo porušené tiež tým, že sa od počiatku uväznenia až dosiaľ nachádza v samoväzbe. Keďže umiestnenie do samoväzby až na dobu 14 dní je podľa § 52 ods. 3 písm. g) zákona o výkone trestu odňatia slobody disciplinárnym trestom, sťažovateľ 1 sa po celý čas výkonu trestu odňatia slobody prakticky nachádza vo výkone disciplinárneho trestu bez toho, aby sa dopustil disciplinárneho previnenia, alebo bez iného legitímneho dôvodu. Sťažovateľ 1 znovu poukazuje na disciplinárny trest zákazu dvoch nákupov potravín, pričom prezentuje úvahy o tom, že v danom prípade mu mohol byť uložený miernejší disciplinárny trest (napríklad pokarhanie), respektíve mohlo dôjsť k upusteniu od potrestania.

7. Porušenie práva sťažovateľa 1 garantovaného čl. 6 ods. 1 a 2 dohovoru nastalo prejedikovaním jeho viny zo strany pedagóga predtým, než bolo o jeho vine zákonným spôsobom rozhodnuté v disciplinárnom konaní. Sťažovateľ 1 žiadal o evidovanie telefónneho čísla na sťažovateľku 3 a sťažovateľku 4, pričom pedagóg jeho žiadosti nevyhovel a vo svojom stanovisku uviedol, že sťažovateľom 1 uvádzané telefónne číslo bolo zneužitá na nepovolený kontakt. O vine sťažovateľa 1 bolo v disciplinárnom konaní právoplatne rozhodnuté až následne. Prejedikovanie viny sťažovateľa 1 objektívne preukazuje, že disciplinárne konanie bolo voči jeho osobe vedené z iných ako zo zákonných dôvodov.

8. Ďalšie sťažnostné dôvody smerujú k porušeniu práv zaručených čl. 3, čl. 6 ods. 1, 2 a 3 písm. c), čl. 8 ods. 1 a 2, čl. 13 a čl. 34 dohovoru, ako aj základného práva garantovaného čl. 47 ods. 1 charty. Zákaz telefonovať s blízkou osobou uložený sťažovateľovi 1 nebol v demokratickej

spoločnosti nevyhnutný a nesledoval žiaden legitímny cieľ. Disciplinárne konanie sa nevykonalo kontradiktórnym spôsobom, pretože sťažovateľovi 1 bolo upreté právo na oboznámenie sa so všetkými dôkazmi, ktoré boli zabezpečené v spise. Napadnuté rozhodnutie č. 2 je odôvodnené nedostatočne, pretože nereaguje na dôkazné návrhy a podstatné argumenty sťažovateľa 1. Sťažovateľ 1 bol uznaný vinným z disciplinárneho previnenia na základe nezákonných dôkazov, v rozpore so zásadou *in dubio pro reo*, zásadou zachovania totožnosti skutku, zásadou zákazu *reformationis in peius*, pričom uložený mu bol jeden z najprísnejších disciplinárnych trestov.

9. Telefonáty sťažovateľa 2 a sťažovateľky 3 so sťažovateľom 1 boli odpočúvané a zaznamenávané ústavom Ilava a ústavom Leopoldov, pričom následne boli použité (vrátane výpiskov) ako dôkazy pre účely disciplinárneho konania vedeného proti sťažovateľovi 1. Sťažovateľ 1 a sťažovateľ 2 telefonovali aj so sťažovateľkou 4 a sťažovateľom 5, ktorí boli tiež odpočúvaní. Odpočúvanie telefonických rozhovorov nespĺňalo kritériá legality, legitimacy a proporcionality, pričom vyhotovovanie zvukových záznamov nepodliehalo nepretržitej a nezávislej (súdnej) kontrole. Ústav Ilava súčasne v rozpore so zákonom a bez legitímneho dôvodu zaznamenával telefonáty sťažovateľa 1 s jeho právnymi zástupcami.

10. Ďalšia sťažnostná námietka súvisí s nezákonným oboznamovaním sa s utajovanými skutočnosťami. Ústav Leopoldov nakladal s utajovanými skutočnosťami (záznamy telefonických rozhovorov sťažovateľa 2 a sťažovateľky 3 a výpisy z týchto hovorov) v rozpore so zákonom, keďže tieto skutočnosti poskytol ústavu Ilava na účel disciplinárneho konania vedeného proti sťažovateľovi 1. Orgán rozhodujúci v predmetnom disciplinárnom konaní nebol oprávnený oboznamovať sa s utajovanými skutočnosťami, pričom tieto mu nemali byť ani poskytnuté. Oboznamovanie sťažovateľa 1 s časťou zaznamenaných telefonických hovorov sa neuskutočnilo v súlade so zákonom, keďže pri uvedenom úkone boli prítomné aj osoby, ktoré neboli oprávnené na oboznamovanie sa s utajovanými skutočnosťami, pričom tieto osoby neboli ani poučené o povinnosti mlčanlivosti. V ústave Ilava dochádza k rozširovaniu záznamov zmieňovaných telefonických rozhovorov, ktoré je z tohto dôvodu nevyhnutné zlikvidovať.

11. Slobodný výkon práva garantovaného čl. 34 dohovoru je vo vzťahu k sťažovateľovi 1 a sťažovateľovi 2 porušovaný intenzívnym a trvajúcim spôsobom. Nátlak formou disciplinárneho konania vedeného proti sťažovateľovi 1 predstavuje len jednu z nezákonností, ktorých sa väzenské orgány dopustili vo vzťahu k nemu a sťažovateľovi 2. O tom svedčia skutočnosti uvedené v sťažnostiach podaných na ESLP.

12. V súvislosti s tvrdeným porušením svojich práv sťažovateľa nemali s výnimkou sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy k dispozícii žiaden účinný prostriedok nápravy pred súdom, v dôsledku čoho došlo k porušeniu práva zaručeného čl. 13 dohovoru a základného práva garantovaného čl. 47 ods. 1 charty v spojení s právami uvedenými v čl. 3, čl. 6 ods. 1, 2 a 3 písm. c), čl. 7, čl. 8 ods. 1 a 2, čl. 17, čl. 18 a čl. 34 dohovoru. V tejto súvislosti sťažovateľa upriamujú pozornosť na nález ústavného súdu č. k. III. ÚS 456/2021-40 z 10. februára 2022.

13. Napokon sťažovateľa vo viacerých súvislostiach prezentujú výhrady k vnútroštátnej právnej regulácii, čo má vplyv na ich práva garantované čl. 3, čl. 6, čl. 7, čl. 8, čl. 17, čl. 18 a čl. 34 dohovoru, ako aj na práva všetkých väznených osôb a v prípade odpočúvania telefonických hovorov zo strany ústavov na výkon trestu odňatia slobody aj na práva tretích osôb. Väzenské orgány môžu v tomto dôsledku legálne zasahovať do práv väznených osôb svojvoľným spôsobom.

Takto sa vytvára priestor pre vykonávanie nátlaku na osoby nachádzajúce sa vo výkone trestu odňatia slobody, čo nastalo aj v okolnostiach danej veci.

14. Konkrétne sťažnostné námietky, ktorých obsahom je nespokojnosť s vnútroštátnou právnou úpravou, sú koncentrované do viacerých okruhov. Orgány rozhodujúce v disciplinárnom konaní vedenom proti sťažovateľovi 1 nie sú nezávislé, pričom vznikajú pochybnosti o ich nestrannosti. Odvolanie na vyšší väzenský orgán nepredstavuje v okolnostiach veci sťažovateľa 1 účinný prostriedok nápravy. Vnútroštátne zákonodarstvo mu neumožňuje súdny prieskum rozhodnutia vydaného v disciplinárnom konaní, pričom možný nie je ani prieskum takéhoto rozhodnutia iným nezávislým orgánom. Sťažovateľovi 1 bolo odopreté právo na právnu pomoc advokáta, pretože vnútroštátna právna regulácia to neumožňovala. Telefonická komunikácia sťažovateľa 1 s inou osobou, respektíve so sťažovateľom 2 a zároveň jeho právnym zástupcom, síce podľa zákona o výkone trestu odňatia slobody predstavuje disciplinárne previnenie, avšak s poukazom na dohovor ide o výsostné právo sťažovateľa 1. Zákaz telefonovať s inou osobou ako s osobou podľa § 27 ods. 1 zákona o výkone trestu odňatia slobody nesleduje žiaden legitímny cieľ a v demokratickej spoločnosti nie je nevyhnutný na dosiahnutie účelu trestu. Vnútroštátna právna regulácia zakladá pre väzenské orgány neobmedzenú právomoc pri posudzovaní účelnosti a rozsahu odpočúvania väzňov, čoho dôsledkom je nelegitímne odpočúvanie, ktoré súčasne zasahuje do práv tretích osôb.

IV.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

15. Ústavnú sťažnosť sťažovateľov ústavný súd predbežne prerokoval na neverejnom zasadnutí senátu ústavného súdu podľa § 56 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) a zisťoval, či ústavná sťažnosť obsahuje všeobecné náležitosti podania (§ 39 zákona o ústavnom súde), všeobecné náležitosti návrhu na začatie konania (§ 43 zákona o ústavnom súde), osobitné náležitosti ústavnej sťažnosti (§ 123, § 124 a § 132 ods. 1 a 2 zákona o ústavnom súde) a či nie sú dané dôvody na odmietnutie ústavnej sťažnosti podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

IV.1. K namietanému porušeniu označených práv sťažovateľa 1 napadnutým rozhodnutím č. 1:

16. V zmysle princípu subsidiarity zakotveného v čl. 127 ods. 1 ústavy poskytuje ústavný súd v konaní podľa uvedeného článku ochranu základným právam alebo slobodám fyzických osôb a právnických osôb za podmienky, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný orgán verejnej moci (m. m. napr. I. ÚS 211/2022, II. ÚS 270/2021, II. ÚS 190/2022, II. ÚS 387/2022, III. ÚS 397/2023). Ústavný súd preto uvádza, že nemá právomoc preskúmať napadnuté rozhodnutie č. 1, keďže ho na odvolanie sťažovateľa 1 preskúmal odvolací orgán uvedený v § 97j ods. 7 písm. a) zákona o výkone trestu odňatia slobody (vedúci oddelenia výkonu trestu), ktorý bol oprávnený a zároveň povinný poskytnúť ochranu právam sťažovateľa 1 (m. m. napr. II. ÚS 46/2018, II. ÚS 134/2018, II. ÚS 206/2018, II. ÚS 236/2018, II. ÚS 272/2018, III. ÚS 175/2018, III. ÚS 397/2023, IV. ÚS 507/2020). Odvolanie proti rozhodnutiu vydanému pedagógom, o ktorom rozhoduje vedúci oddelenia výkonu trestu, pritom v okolnostiach veci predstavovalo v súlade s rozhodovacou praxou ústavného súdu (m. m. IV. ÚS 363/2023) účinný

zákonný prostriedok, prostredníctvom ktorého sa poskytla ochrana právam sťažovateľa 1. Z uvedeného dôvodu ústavný súd ústavnú sťažnosť v tejto časti odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona o ústavnom súde pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie (bod 1 výroku tohto uznesenia).

IV.2. K namietanému porušeniu označených práv sťažovateľa 1 postupom ústavu Ilava, postupom ústavu Leopoldov a napadnutým rozhodnutím č. 2 a namietanému porušeniu práv sťažovateľa 2, sťažovateľky 3, sťažovateľky 4 a sťažovateľa 5 postupom ústavu Ilava, postupom ústavu Leopoldov a napadnutými rozhodnutiami:

17. Ústavný súd opätovne s poukazom na princíp subsidiarity svojej právomoci pripomína, že ochrana ústavnosti nemôže byť splnená len prijatím ústavy a vytvorením ústavného súdu. Je predovšetkým úlohou podústavného práva aplikovaného orgánmi verejnej moci. Podústavné právo vytvára nielen orgány verejnej moci s ich osobitými právomocami, ale aj množstvo hmotnoprávných a procesnoprávných konštrukcií a inštitútov, ktorých súhrn vytvára právne prostriedky na ochranu základných práv. Preto podľa § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde je ústavná sťažnosť neprípustná, ak sťažovatelia nevyčerpali právne prostriedky, ktoré im priznáva zákon na ochranu ich základných práv a slobôd. Za právny prostriedok podľa § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde pritom nemožno považovať len zákonom upravený procesný opravný prostriedok (m. m. napr. III. ÚS 454/2022, III. ÚS 455/2022, III. ÚS 456/2022, III. ÚS 345/2023, III. ÚS 472/2023).

18. Ústavný súd poukazuje na § 18 ods. 1 písm. a) zákona č. 153/2001 Z. z. o prokuratúre v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o prokuratúre“), podľa ktorého prokurátor dozerá, aby v celách policajného zaistenia, v zariadeniach, v ktorých sa vykonáva väzba, trest odňatia slobody, ochranné liečenie, ochranná výchova alebo detencia, boli držané alebo umiestnené osoby len na základe rozhodnutia súdu alebo iného oprávneného štátneho orgánu, a aby sa v týchto miestach dodržiavali zákony a ostatné všeobecne záväzné právne predpisy. Podľa § 18 ods. 3 písm. c) zákona o prokuratúre je prokurátor oprávnený písomným príkazom zrušiť rozhodnutie alebo pozastaviť vykonávanie rozhodnutia, príkazu alebo opatrenia orgánov vykonávajúcich správu miesta výkonu väzby alebo trestu, respektíve ich nadriadeného orgánu, ak sú v rozpore so zákonom alebo s iným všeobecne záväzným právnym predpisom.

19. Zároveň podľa § 96 zákona o výkone trestu odňatia slobody dozor nad zachovávaním zákonnosti v ústave na výkon trestu odňatia slobody vykonáva prokurátor podľa osobitného predpisu, ktorým je zákon o prokuratúre. Dozor prokurátora sa v zmysle uvedenej právnej úpravy vykonáva prostredníctvom oprávnenia prokurátora vstupovať do miest, kde sa vykonáva trest odňatia slobody v akomkoľvek čase s tým, že prokurátor musí mať prístup do všetkých priestorov. Navyše, má právo nazerať do dokladov, ktoré súvisia s výkonom trestu odňatia slobody. S obvinenými a odsúdenými môže hovoriť aj bez prítomnosti tretích osôb. Môže preverovať rozhodnutia a opatrenia orgánov vykonávajúcich správu zariadení ústavu a priestorov ústavu zodpovedajúcu zákonom a ostatným všeobecne záväzným právnym predpisom. Má oprávnenie požadovať od zamestnancov vykonávajúcich správu miest ústavu a ich priestorov potrebné vysvetlenia, predloženie spisov a rozhodnutí týkajúcich sa pozbavenia alebo obmedzenia osobnej slobody obvinených a odsúdených (m. m. napr. I. ÚS 259/2023).

20. Ústavný súd poukazuje aj na ôsmu časť zákona o výkone trestu odňatia slobody ako celok, ktorá obsahuje aj procesné ustanovenia týkajúce sa konania o disciplinárnom previnení. Tieto poskytujú nielen odsúdenému, ale aj ďalším osobám priestor na účasť na rozhodovacom procese o ich právach a oprávnených záujmoch. Definícia účastníctva v disciplinárnom konaní uvedená v § 97c zákona o výkone trestu odňatia slobody podľa názoru ústavného súdu *prima facie* poskytuje priestor na zapojenie všetkých sťažovateľov (nielen sťažovateľa 1), ak tvrdia, že sú priamo dotknutí na svojich právach, oprávnených záujmoch alebo povinnostiach rozhodnutím podľa tohto zákona (m. m. napr. I. ÚS 259/2023). S tým sa potom spájajú aj zodpovedajúce procesné oprávnenia a možnosti vykonávania právne relevantných procesných návrhov vrátane odvolania (§ 97j ods. 1 zákona o výkone trestu odňatia slobody), ktoré je v okolnostiach danej veci považované za účinný prostriedok nápravy (bod 16 tohto uznesenia).

21. Podľa § 31 ods. 1 a 2 zákona o prokuratúre prokurátor vykonáva svoju pôsobnosť v rozsahu ustanovenom zákonom aj na základe podnetu, pričom je oprávnený vykonať opatrenia na odstránenie zistených porušení, ak na ich vykonanie nie sú podľa osobitných zákonov výlučne príslušné iné orgány. Podnetom sa rozumie podanie, ktoré smeruje k tomu, aby prokurátor vykonal opatrenia v rozsahu svojej pôsobnosti. Podľa § 36 ods. 1 zákona o prokuratúre podávateľ podnetu môže žiadať o preskúmanie zákonnosti vybavenia svojho podnetu opakovaným podnetom, ktorý vybaví nadriadený prokurátor alebo ním určený prokurátor. Ústavný súd pripomína, že podnet a opakovaný podnet orgánom prokuratúry vo svojej stabilizovanej judikatúre považuje za účinné právne prostriedky nápravy podľa § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde (m. m. napr. I. ÚS 186/05, I. ÚS 227/2019, I. ÚS 259/2023, II. ÚS 94/06, II. ÚS 413/2022, III. ÚS 854/2016, IV. ÚS 158/03).

22. Z uvedeného vyplýva, že orgánom verejnej moci, ktorý je v zmysle relevantnej právnej úpravy kompetentný (a zároveň vzhľadom na svoje oprávnenia spôsobilý) zaoberať sa tvrdeniami sťažovateľov, je príslušný prokurátor v zmysle zákona o prokuratúre. Sťažovatelia mali s poukazom na § 97c zákona o výkone trestu odňatia slobody možnosť tiež tvrdiť, že môžu byť priamo dotknutí na svojich právach, oprávnených záujmoch alebo povinnostiach rozhodnutím podľa zákona o výkone trestu odňatia slobody, v tejto súvislosti vykonávať úkony smerujúce k účasti na disciplinárnom konaní, následne realizovať relevantné procesné návrhy a týmto spôsobom usilovať o ochranu svojich práv (s výnimkou sťažovateľa 1, ktorý bol účastníkom tohto disciplinárneho konania). Inak povedané, z citovaných zákonných ustanovení vyplýva, že sťažovatelia mali možnosť domáhať sa ochrany nimi označených práv tak, ako to namietali v ústavnej sťažnosti, inými spôsobmi a na iných orgánoch, ktoré boli v prípade zistenia deficitov oprávnené a zároveň povinné zabezpečiť nápravu nežiaduceho stavu, a tak poskytnúť ochranu právam sťažovateľov (m. m. napr. I. ÚS 259/2023).

23. Z ústavnej sťažnosti nevyplýva, že by sťažovatelia usilovali o účasť v disciplinárnom konaní alebo že by napadli namietané porušenie označených práv podnetom podľa § 31 ods. 1 zákona o prokuratúre. Nevyužitie prostriedku nápravy zvereneného orgánom prokuratúry pritom nemožno nahrádzať podaním sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy, pretože takto by sa obmedzovala možnosť orgánov prokuratúry vo vlastnej kompetencii nielen preveriť skutočnosti, ktoré tvrdia sťažovatelia, ale aj prijať opatrenia podľa zákona o prokuratúre, ktoré by účinne napomohli odstráneniu procesných alebo faktických prekážok zákonného postupu (m. m. napr. I. ÚS 186/05, I. ÚS 732/2013, I. ÚS 259/2023, IV. ÚS 53/05, IV. ÚS 126/07).

24. V súvislosti s námietkou porušenia čl. 47 ods. 1 charty sťažovateľa formulujú deficit účinného prostriedku nápravy, o ktorom by rozhodoval súd, pričom v tejto súvislosti poukazujú na závery ústavného súdu vyslovené v náleze sp. zn. III. ÚS 456/2021. Ústavný súd v obdobnej súvislosti už konštatoval, že nález sp. zn. III. ÚS 456/2021 na skutkovú situáciu sťažovateľov nie je aplikovateľný z dôvodu, že neriešil otázku posudzovania prípustnosti sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy smerujúcej proti ústavu na výkon trestu odňatia slobody (ako to je v prípade sťažovateľov). Rozdiel medzi skutkovou situáciou sťažovateľov a sťažovateľa, ktorého sa týkal nález sp. zn. III. ÚS 456/2021, je zároveň daný aj tým, že kým sťažovateľ, ktorého sa týkal označený nález, sa najprv, odvolávajúc sa na čl. 47 ods. 1 charty, neúspešne domáhal možnosti súdneho prieskumu postupu orgánov činných v trestnom konaní pred všeobecnými súdmi a až následne podal sťažnosť čl. 127 ods. 1 ústavy smerujúcu proti všeobecnému súdu, tak v prípade sťažovateľov z obsahu ich ústavnej sťažnosti vyplýva, že sa pred jej podaním, odvolávajúc sa na čl. 47 ods. 1 charty, nedomáhali odstránenia tvrdeného zásahu do ich práv iniciovaním konania pred všeobecnými súdmi (m. m. I. ÚS 259/2023, II. ÚS 413/2022).

25. Ústavný súd v nadväznosti na uvedené závery dodáva, že vo vzťahu k sťažovateľovi I už v minulosti (pozri III. ÚS 397/2023) vo vecne obdobnej situácii uviedol, že vo vzťahu k namietaným postupom tých orgánov verejnej moci, ktoré v skutkových okolnostiach veci mohli zasiahnuť do sťažovateľmi uvádzaných práv a ktoré sa procesne zhmotnili v relevantných právno-aplikačných aktoch, ide o prostredie zákona č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o zodpovednosti štátu za škodu“), ktorý postihuje akýkoľvek výkon verejnej moci. Výkonom verejnej moci pritom nie je len rozhodovanie, ale aj úradný postup orgánov verejnej moci o právach, právom chránených záujmoch a povinnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb. Podľa § 3 ods. 1 písm. d) zákona o zodpovednosti štátu za škodu štát zodpovedá za škodu, ktorá bola spôsobená orgánmi verejnej moci nesprávnym úradným postupom pri výkone verejnej moci. Pojem nesprávny úradný postup definuje § 9 ods. 1 zákona o zodpovednosti štátu za škodu široko a otvorene len použitím tohto pojmu „nesprávny úradný postup pri výkone verejnej moci“ s následným demonštratívnym výpočtom okolností, ktoré možno posúdiť ako nesprávny úradný postup, a taxatívnym výpočtom okolností, ktoré za nesprávny úradný postup považovať nemožno. Súčasťou tohto negatívneho taxatívneho výpočtu nie sú postupy orgánov verejnej moci špecifikovaných v prvej vete tohto bodu tohto uznesenia. Preto o nich treba uvažovať len výkladom samotného pojmu nesprávny úradný postup pri výkone verejnej moci (m. m. napr. III. ÚS 456/2022, III. ÚS 345/2023, III. ÚS 397/2023). Využitím žaloby podľa zákona o zodpovednosti štátu za škodu by sťažovateľa neboli zbavení súdnej ochrany z dôvodu tvrdeného porušenia nimi označených práv.

26. Osobitne k námietke porušenia čl. 13 dohovoru v dôsledku sťažovateľmi tvrdeného nedostatku účinného prostriedku nápravy pred súdom ústavný súd vo svojej rozhodovacej praxi v súlade s judikatúrou ESĽP uvádza, že predmetné ustanovenie dohovoru vyžaduje existenciu vnútroštátneho prostriedku, ktorý príslušnému orgánu umožní rozhodnúť o vznesenej námietke porušenia dohovoru, a zariadiť adekvátnu nápravu. Nejde však až tak ďaleko, aby vyžadoval určitú konkrétnu podobu takého prostriedku. Štáty majú priestor pre vlastnú úvahu, akým spôsobom splnia svoje povinnosti, ktoré na nich čl. 13 dohovoru kladie. Dohovor ani judikatúra ESĽP neprikazuje, aby bol účinný prostriedok nápravy výlučne v právomoci alebo pôsobnosti súdov

alebo iných orgánov členských štátov, ale aby účinný prostriedok nápravy bol vo vnútroštátnom práve dostupný, aplikovateľný a účinný (rozsudok ESĽP vo veci Vilvarajah a ďalší proti Spojenému kráľovstvu z 30. 10. 1991, sťažnosť č. 13163/87; m. m. napr. III. ÚS 456/2021, III. ÚS 68/2023, III. ÚS 397/2023).

27. Sťažovateľ 1 sa ochrany svojich práv domáhal primárne na základe procesných mechanizmov obsiahnutých v zákone o výkone trestu odňatia slobody, ktoré v súlade s judikatúrou ústavného súdu predstavujú účinný prostriedok nápravy (bod 16 tohto uznesenia), pričom definícia účasti disciplinárneho konania uvedená v § 97c zákona o výkone trestu odňatia slobody podľa názoru ústavného súdu *prima facie* poskytovala priestor na zapojenie všetkých sťažovateľov do predmetného konania s tomu zodpovedajúcimi procesnými oprávneniami (bod 20 tohto uznesenia). Nadväzujúci prieskum sa mohol realizovať na procesnom podklade právnych nástrojov podľa zákona o prokuratúre, pričom z rozhodovacej činnosti ústavného súdu vyplýva, že podnet prokurátorovi podľa zákona o prokuratúre predstavuje z pohľadu čl. 13 dohovoru účinný prostriedok nápravy (m. m. napr. III. ÚS 68/2023, III. ÚS 397/2023).

28. Každý sťažovateľ je pred podaním sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy povinný vyčerpať právne prostriedky, ktoré mu zákon na ochranu jeho základných práv alebo slobôd účinne poskytuje a na ktorých použitie je oprávnený podľa osobitných predpisov. V okolnostiach veci sťažovateľa takéto právne prostriedky nevyčerpali, pričom neuviedli ani konkrétne skutočnosti alebo právne dôvody, prečo tak urobiť nemohli alebo nemuseli. Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľov v tejto časti odmietol ako neprípustnú podľa § 56 ods. 2 písm. d) v spojení s § 55 písm. d) a § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde (bod 1 výroku tohto uznesenia).

IV.3. K namietanému porušeniu označených práv sťažovateľov postupmi SR, ministerstva spravodlivosti, úradu vlády, generálneho riaditeľstva zboru a vnútroštátnou právnou úpravou:

29. Sťažovatelia v ústavnej sťažnosti bez ďalšieho označili ako porušovateľov svojich práv aj SR, ministerstvo spravodlivosti, úrad vlády a generálne riaditeľstvo zboru. Vo vzťahu k podanej ústavnej sťažnosti však tieto orgány verejnej moci (a ani SR, zastúpená ministerstvom spravodlivosti, ako vyplýva z dôvodovej časti ústavnej sťažnosti) neboli pôvodcami žiadneho rozhodnutia, opatrenia alebo iného zásahu, čo znamená, že nemohli vyvolať porušenie sťažovateľmi uvádzaných práv. Z uvedeného dôvodu ústavný súd zistil splnenie dôvodov na odmietnutie tejto časti ústavnej sťažnosti pre jej zjavnú neopodstatnenosť podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde (m. m. pozri I. ÚS 259/2023).

30. Viaceré argumentačné schémy sťažovateľov koncízny spôsobom zhmotnené v bodoch 13 a 14 tohto uznesenia smerujú v podstate ku kritike normatívnej regulácie. K tomu ústavný súd opakovane akcentuje, že v rámci ústavného poriadku SR platí prezumpcia ústavnosti všeobecne záväzných právnych predpisov. V konaní o sťažnosti podľa čl. 127 ústavy ústavný súd vychádza z prezumpcie ústavnosti zákonov a podzákonných právnych predpisov (m. m. napr. III. ÚS 262/04, IV. ÚS 663/2022), pričom z čl. 127 ods. 2 ústavy vyplýva, že k porušeniu základných práv a slobôd sťažovateľov môže dôjsť iba právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom, teda individuálnymi právnymi aktmi, medzi ktoré nemožno zaradiť právne predpisy. Ústavný súd v konaní podľa čl. 127 ods. 1 ústavy nie je oprávnený rozhodovať o porušení základných práv fyzických osôb a právnických osôb normatívnymi právnymi aktmi (m. m. napr. I. ÚS 483/2015,

I. ÚS 63/2016, I. ÚS 347/2018, III. ÚS 18/02, III. ÚS 393/2023, IV. ÚS 306/08). Aj v tejto časti bola preto ústavná sťažnosť odmietnutá s poukazom na § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnená (bod 1 výroku tohto uznesenia).

31. Keďže ústavný súd ústavnú sťažnosť ako celok odmietol (bod 1 výroku tohto uznesenia), bolo bez právneho významu zaoberať sa ďalšími návrhmi sťažovateľov, ktoré uplatnili v ústavnej sťažnosti.

IV.4. K žiadosti sťažovateľov o ustanovenie právneho zástupcu:

32. Ústavný súd môže podľa § 37 ods. 1 zákona o ústavnom súde ustanoviť fyzickej osobe alebo právnickej osobe právneho zástupcu, ak taká osoba o to požiada, ak to odôvodňujú jej majetkové pomery a nejde o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti. Tieto tri predpoklady na ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom musia byť splnené súčasne. Ak hoci len jeden z týchto predpokladov nie je splnený, nemožno právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom ustanoviť (m. m. napr. I. ÚS 333/2020, III. ÚS 243/2023, III. ÚS 343/2023, III. ÚS 397/2023). V prípade ústavnej sťažnosti, pri ktorej je daný dôvod na jej odmietnutie, ide o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti. Preto neboli splnené podmienky na ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom a žiadosti sťažovateľov podľa § 37 ods. 1 zákona o ústavnom súde nebolo vyhovené (bod 2 výroku tohto uznesenia).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 7. decembra 2023

Robert Šorl
predseda senátu